

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 2. Quid requiratur, & sufficiat, vt opinio aliqua sit probabilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

Disp. VI. De prob. & imp. int. & c. Quest. II. 149

Quomodo autem intellectus in ista rerum discussione ab arbitrio voluntatis pendere possit, disp. 7. examinabitur.

8 Iam vero illud omni iudicio probabili commune est, admittere scilicet secum formidinem siue suspicionem oppositam, prudentem quoque & rationabilem: in eo enim à iudicio moraliter certo discriminatur: quia hoc, etsi admittat formidinem physicam, aut ex subreptione ortam, aut temerè conceptam; prudentem tamen formidinem non admittit. Quo etiam pacto obiectum certum moraliter à probabili differt: quia, hoc cum prudente formidine; illud verò sine ea iudicabile est. Quid verò sit formido, & suspicio iam supra disp. 2. quest. 2. diuis. 12. explicauimus. Dicitur autem formido prudens quemadmodum & alia iudicia, vel, quia maturè concipitur, vel quia nititur fundamento idoneo ad formidandum, vel propter vtrumque.

QVÆSTIO II.

Quid requiratur & sufficiat ut opinio aliqua sit probabilis.

9 Diximus quest. preced. Opinionem probabilem esse, que in re incerta graui nititur fundamento. Restabat modo examinandum vniuersum, quodnam fundamentum reputandum sit graue, atque adeo sufficiens, ut opinio illi subnixà probabilis habenda sit. Sed certe in hac re regula generalis præscribi non potest: est enim materia prudentialis; quæ fere arbitrio prudentum relinquenda est. Id tantum in vniuersum dici potest, quod quest. preced. tetigimus, fundamentum graue ad iudicandum illud dici in præfenti, quod tanto pondere inclinatur, ex se intellectum ad ferendum iudicium, ut spectato modo connaturali iudicandi, in rebus obcuris, & incertis, prudens quique sine vlla leuitatis, aut imprudentiæ notâ innitens tali fundamento iudicare possit. Quod autem fundamentum eiusmodi sit, & quod non item eorum, quæ appellantur intrinseca, non potest non relinqui omnino prudentum arbitrio. Quod verò attinet ad fundamenta extrinseca, qualis est Doctorum autoritas, omnes supponunt, auctoritatem multorum, eorumque grauium Doctorum in eandem opinionem conspirantium sufficiens fundamentum esse, ut ea probabilis habeatur. Difficultas est, vtrum autoritas vnius dumtaxat, aut alterius Doctoris faciat opinionem probabilem.

10 Angel. Syluest. Nauar. Valent. & Sa, quos refert, & sequitur Thom. Sanch. in sum. lib. 1. capite 9. numero. 7. absolute docent auctoritatem vnius Doctoris probi & docti reddere opinionem probabilem. Consentunt Filliuc. Tract. 21. capite 4. num. 134. Layman. lib. 1. Tract. 1. capite 5. num. 6. & Ioann. Sanch. in select. disput. 44. numero 61. Fauet Sanct. Thom. quodlib. 3. artic. 10. docens posse discipulum in rebus moris amplecti opinionem magistri. Quod etiam tradit Azor libro 2. capite 17. q. 4. citans Abbat. Innoc. & Syluest. sufficere autem vnius Doctoris grauis dictum, si firma ratione muniatur ad faciendam opinionem probabilem, etiam contra communem, docet Palao Tract. 1. disput. 2. punc. 1. referens Pharus Scient. Tom. 1.

pro eadem sententiâ Vasquez 1.2. disput. 62. num. 12. Thom. Sanch. supra. num. 9. & Villal. in sum. Tract. 1. diff. 4. num. 17. Idem docet Gran. 1. 2. Contr. 3. tract. 12. disput. 4. sec. 1. referens Azor supra quest. 6. Quorum nonnulli quâdam limitationes addunt, de quibus infra. Addit Ioan. Sanch. fore opinionem probabilem, etsi illam nullus affirmet, dummodo, qui suscitatur eam sit vir doctus, & probabilibus rationibus incedat. Pro quo refert Vasquez, Villal. Azor, & Sa supra. Sed verò immérito sine distinctione aliqui ex relatis Auctoribus adducuntur pro sententiâ propositâ. Nam P. Vasquez citatus à Palao num. illo 12. non dicit opinionem vnius Doctoris absolute probabilem esse, sed tantum esse probabilem comparatione opinantis: postmodum enim num. 17. subiungit, opinionem vnius tantum Doctoris non esse censendam probabilem ad hoc, ut alij contra sententiam propriam eam sequantur: & Azor loco citato etiam agit de opinione probabili tantum respectu opinantis: dixerat enim capite 16. quest. 6. passim & crebrò non licere uti opinione vnius classici Doctoris contra communem, etsi aliquando liceat. Oportet ergo hæc, & alia multa distinguere impræsentiarum. Procedamus paulatim.

Propositio 1.

Quotiescumque opinio vnius auctoris nititur fundamento graui, probabilis absolute censenda est; siue sit contra communem, siue non item, idque non tam propter Doctoris auctoritatem, quam propter intrinsecum fundamentum, quod Doctor ipse adiuenit, atque produxit.

Hoc sibi voluit Ioan. Sanch. cum dixit opinionem nixam rationibus probabilibus, etsi à nemine affirmaretur, fore probabilem, consentiuntque suprâ relati AA. Ratio autem huius propositionis conspicua est: quia opinio absolute probabilis est, quæ graui fundamento nititur, ut ex definitione data, communiturque recepta constat. Sed ponimus dictam opinionem tale fundamentum habere. Ergo. Porro posse inueniri à viro docto fundamentum idoneum ad obiecti probabilitatem, non solum quando rem edisserit ab aliis intactam, aut à paucis excogitatam, de quo non est dubium; sed etiam quando in re communi contra sententiam receptam agit; inde profectò constat: quia ut fuisse demonstro suo loco, ea est natura scientiæ humanæ, ut non possit non in dies augeri, aliis atque aliis veritatibus denuo repperitis, quæ vel prius Doctoribus ignotæ, vel etiam ab eis repudiata fuerant. Id, quod satis superque testatur ipsa sæculorum experientia. Quot enim veritates tempore D. Th. Bonau. ut omittam alias, contra communem etiam, & tunc receptam sententiam elucidatæ sunt: Certe Ecclesia quotidie illuminatur, ut bene Glossa in cap. Ad nostram, de consuetud. verb. interdumque reuelatur minori, quod maior nescit, ut bene probat textus D. August. in cap. si habes 24. q. 3. & textus D. Hiero. in cap. esto subiect. 95. dist. ante finem.

Neque necesse est ad probabilitatem supradictæ opinionis, quod eam auctor ex professo tractauerit, quidquid dicat Palao n. 5. contra Ioan. Sanch. n. 62. Sat enim erit eam obiter indicare, vel perfunctoriè tradere; dummodo fundamentum producat, cui illa nititur: quia talis opinionis probabilitas non pendet ab auctoritate tradentis, sed tantum à fundamento graui, intrinsecoque, quod secum fert.

Addo tamen fieri posse, ut opinio lenius fundam-

N 3

mentum

mentum habeat intrinsecum, quam ut probabilis censeri possit, seu refragante sententia opposita communi, seu non refragante; & tamen sit probabilis ab adiuncta auctoritate Doctoris eam proferentis, quamvis hæc etiam seorsim sumpta ad talem probabilitatem non esset sufficiens, iuxta dicenda *propositi. seq.* quia, quæ seorsim sumpta leuiora videntur, coniuncta possunt habere pondus sufficiens ad constituendam probabilem opinionem.

Propositio 2.

14 Auctoritas vnius viri grauis & docti præcisa ab aliis fundamentis sufficiens non est ad faciendam opinionem probabilem contra sententiam multorum ingenio & eruditione parum: nedum contra sententiam communem omnium.

In hoc casu intelligo habere locum limitationes, quas adducunt Azor *cap. allo 16. q. 16. Valquez. n. 17. Thom. San. num. 9. Palao n. 3. & alij. Ratio est, quia auctoritas vnius, pluribus ei æqualibus contradicentibus, leuius fundamentum est, quam ut homines prudentes illi fidere possint, atque adeo non est sufficiens ad faciendum obiectum probabile. Quemadmodum enim testimonium vnius testis apud prudentes non facit fidem, quando alij multi æque digni fide testantur oppositum; ita auctoritas vnius doctoris parui apud prudentes habenda est, quando alij multi refragantur æqualiter docti.*

15 Hinc sequitur quantumvis homo aliorum opinionem discusserit, eiusque fundamenta expendat, & argumenta soluerit; si tamen nihil pro parte aduersa fundamenti attulerit, sed illi dumtaxat adhaerit, quod vel principia, vel illationes aliorum aliter sibi videantur; opinionem huius imprudentem, & improbabilem esse: atque adeo illam non solum ab aliis non posse tuto amplecti, sed ne ipsi quidem opinanti prodesse, quominus temerè non procedat. Est enim genus quoddam temeritatis, putare hominem se melius penetrare, & callere, quam alij ingenio & doctrina pares eadem prorsus fundamenta, quæ omnes inspexerunt æque accurate. Addiderim tamen neminem obligatum esse ad discutienda fundamenta singularis opinionis alterius, qui alias communiter pius & doctus reputatur; sed tuto posse vnumquemque etiam doctum ob illius auctoritatem in praxi talem opinionem amplecti, si alias non habet prudentem rationem dubitandi eam esse improbabilem: quia credendum non est talem hominem sine graui fundamento contra communem opinari.

16 Si tamen esset vir insignis litteraturæ longè ceteros antecellens ingenij perspicacia, consilii que, ac iudicii maturitate: haud dubie auctoritas huius præcisa ab aliis fundamentis faceret opinionem probabilem contra communem in re maturè ab illo, & ex professo examinata. Quo certè videtur respexisse Arist. *lib. 1. Topic. capite 1.* cum dixit. Probabilia esse, quæ videntur vel plurimis sapientibus, *vel iis, quorum spectata est, & perspecta sapientia, & qui hoc nomine clari atque illustres sunt.* Vnius enim horum iudicio in penetranda veritate, eruendaque ex eisdem fundamentis, & terminis non minus deferendum est, quam reliquorum cumulo, quorum plerique reliquos instar auium insequi solent; sicuti vnici probatissimus testis non propterea fidem prorsus amittit, quod pluri contradicant minoris notæ.

Propositio 3.

Auctoritas vnius viri grauis & docti præcisa ab aliis fundamentis sufficiens est ad faciendam opinionem probabilem in materia ab aliis doctoribus non agitata. Cuius probabilitas eo usque tantum durabit donec ab aliis multis æqualiter doctis vnanimi consensu contradicatur.

Ita fere sentit Gran. *suprà*, & docti Recentiores. Ratio prioris partis propositionis est, quam tradit Thom. Sanc. cum aliis *sup. num. 7.* quia auctoritas vnius Doctoris grauis & pij non est leue, sed graue fundamentum, puta quando multi æqualis auctoritatis non contradicunt, ut in præsentī casu fit; & ipse non obiter, & aliud agens, sed ex professo rem edisserens, suam sententiam pronunciauerit. Quo pacto doctrinam hanc limitant alij ex *suprà* relatis. Secunda autem pars propositionis constat ex *propos. 2.* quia contradicentibus multis æqualis auctoritatis, præcisa auctoritas vnius sine alio fundamento rei intrinseco parui momenti est ad faciendum obiectum probabile.

Et quoniam casus singulares, qui frequenter à Doctoribus deciduntur, hoc ipso, quod sunt singulares, ut plurimum non sunt ab aliis examinati; ideo in his auctoritas sola vnius viri docti absque alio omnino fundamento facit resolutionem probabilem, donec ea à multis parīs doctrinæ vnanimiter contradicatur.

Ex dictis in hisce tribus propositionibus nulla conclusaria elicienda sunt. Sit primum. Idem obiectum decursu temporis ex improbabili posse reddi probabile, & vice versa. Possunt enim fundamenta idonea ad vtrumque, quæ antea latebant, studio hominum detegi, & euulgari. Tum in iis, quæ sunt iuris positiui quotidie adduntur nouæ leges, ac decreta, quæ cuncta immutant. Imo vero tempus ipsum, immutata materia, ius ipsum naturale, quodammodo variare solet; qualiter ex variatione pretij rerum possunt obligationes, regulæque iustitiæ variari.

Hinc rursus fit, in suscipiendis opinionibus Scriptorum, eorum maxime, qui antiquiores sunt, magnum delectum habendum esse: quia sæpe potest euenire, ut opinio in libris scripta, quæ olim probabilis erat, iam reddita sit improbabilis; vel quia decretum aliquod postea in ea materia editum est, vel quia aliud fundamentum, quod antiquiores non viderunt, est à iunioribus productum; cum quo iam illorum opinio subsistere non potest. Ita Valquez *suprà numero. 18. Thom. Sanch. numero. 11. Villal. diff. 6. numero. 1.* Addit Layman. *numero 6.* referens Sanct. Thom. Nauar. Sylu. Sa. Valquez & Th. Sanc. sententiam ab aliquibus inuentam, quam alij postea examinautes tanquam improbabilem communi calculo reiecerunt ob noua fundamenta adducta, improbabilem omnino censendam esse. Hæc de causâ pro seligendis opinionibus Neotericorum libris plurimum deferendum est, quando ij viri spectatæ sapientiæ, ac fidæ eruditionis sunt.

In quouis autem libro siue antiquiorum, siue iuniorum iis maxime fidendum est, quæ ex professo tractant auctores; nam quæ obiter & perfunctorie attinguntur, parum auctoritatis habent, ut ad faciendam opinionem probabilem conuenire possint; nisi in eo casu dumtaxat, ubi ob so-

lum fundamentum intrinsecum independenter ab auctoritate Doctoris sint probabilia.

22 Deinde ex dictis est inferendum opinionem singularis Doctoris, quæ non ita probabilis est, ut ab aliis tuto possit amplecti; neque respectu ipsius opinantis posse esse probabilem; in quo dissentio à P. Valq. *supra* relato: quia fundamentum, quod respectu aliorum leue censetur, etiam censendum est leue respectu opinantis. De quo plura sunt dicta à nobis *tract. de conscientia*.

23 Præterea ex dictis inferitur, auctoritatem vnius Doctoris in iis casibus, in quibus valet ad faciendam opinionem probabilem, æque valere, siue materia, de qua agitur, sit iuris naturalis, siue diuini, siue humani: quia auctoritas vnius Doctoris in casibus dictis pro quavis harum materiarum est fundamentum graue. Ita docent Th. Sanch. & Gran. contra Adrian. & Cordub. asserentes singularem Doctorem in materia tantum iuris humani posse opinari probabiliter.

24 Rogabit aliquis ad extremum, Vtrum obiectum non solum fiat probabile ob auctoritatem Doctorum, quando ipsi affirmant, id esse verum, sed etiam quando affirmant id esse probabile. Respondeo in tali casu ob auctoritatem Doctorum quoad probabilitatem tantum fieri obiectum probabile, non quoad veritatem. Hæc tamen quasi reflexa probabilitas in ordine ad praxim moralem directe æquiualeat, si spectetur, ut circumstantia actus humani; secus si ut ratio assentiendi respectu operantis, iuxta doctrinam fusè traditam *tract. de conscientia*.

QVÆSTIO III.

Quenam opinio probabilior censenda sit, & preferenda aliis?

25 SUPpono primò posse obiectum aliquod probabile esse pro vtraque parte contradictionis; imò sepius sunt huiusmodi: quia habent pro vtraque parte fundamentum graue, quo ad opinandum prudenter intellectus hominum possit inniti. Sed dices. Fundamenta opposita qualia sunt, quæ extant pro ambabus contradictionis partibus, vicissim se se debilitant, atque destruant, adeo ut ne physice quidem possit intellectus assentiri, nisi illi parti dumtaxat, pro qua adest fundamentum excedens. Ergo impossibile est, ut adsit pro vtraque parte contradictionis fundamentum sufficiens ad physicè assentiendum, nedum ad prudenter opinandum. Admissio toto antecedente, de quo *disp. seq.* nego consequentiam: quia ut sunt hominum intellectus diuersi, fundamentum, quod in conspectu oppositi nequit hunc intellectum mouere, alios multos mouere poterit ad assentiendum physicè; atque adeo etiam ad assentiendum prudenter, si illud non sit leue, sed graue. Adde quæcumque intellectum posse plerumque quoduis ex oppositis fundamentis sibi propositis augere, aut confirmare pro libito ad illud se inclinando maiore attentione, accuratiori- que consideratione, ut *q. 1.* notabam. Quo fiet ut ei innitens iudicare physicè valeat; atque adeo etiam prudenter, seu probabiliter, quoties tale fundamentum ex se iudicio prudentum non fuerit leue.

26 Suppono secundò, posse obiectum aliquod esse probabile pro altera dumtaxat parte contradictionis. Quidquid recentiores aliqui contradicant ad-

uersus communem sententiam, & experientiam, quam recte supponit Gasp. Hurt. *disp. de consc. diff. 15.* Quia potest pro altera tantum contradictionis parte esse fundamentum graue sufficiens ad opinandum circa tale obiectum. Nec refert opinionem probabilem admittere secum formidinem, aut suspicionem prudentem partis aduersaræ: nam ad prudenter formidandum, vel suspicandum minus requiritur, quàm ad opinandum prudenter: ac proinde fieri poterit, ut fundamentum alterius partis contradictionis leuius sit, quàm ut opinionem probabilem valeat fundare: & sit idoneum ad fundandam prudentem suspicionem. Et certè passim accurrunt, si quis aduertat, opiniones non certæ, sed probabiles tantum circa alteram contradictionis partem; cum tamen circa residuam probabilis opinio non sit. Illud est certum in hac re, non posse pro vna parte contradictionis esse certitudinem obiectiuam, & pro altera probabilitatem: quia certitudo obiectiua ne ad formidandum quidem de opo-
posito relinquit fundamentum prudens.

Ex dictis constat, posse etiam inueniri obiectum, 27 quod pro neutra parte contradictionis sit probabile, etiam si habeat pro vtraque fundamentum aliquod sufficiens ad suspicandum, vel dubitandum. Et quod est pro vtraque parte probabile; aut æque probabile pro vtraque, aut probabilius pro altera posse esse. Vnde tandem colligitur posse dari opinionem falsam, quæ sit probabilis, & veram, quæ sit impro-
babilis, & quæ ex duabus contradictoriis probabili-
bus falsa est, eam posse probabiliorem esse, quàm, quæ est vera. His positis

Nauarr. in *sum. cap. 27. num. 289.* Thom. Sanch. 28
lib. 3. de matr. *disp. 44. num. 2.* Azor. lib. 2. cap. 10.
q. 2. & 4. Villal. in *sum. tract. 1. diff. 4. n. 1.* & Ioan.
Sanc. *disp. 44. n. 68.* quos refert & sequitur Palao
tract. 1. disp. 2. punct. 1. docent opinionem proba-
biliorem eam esse, quæ firmiori, & efficaciori fun-
damento fulcitur: non quæ à pluribus Doctoribus
defenditur. Probant ex Text. in l. 1. §. Neque. C.
de veteri iure enucleando. Ibi. Sed neque ex multitu-
dine auctorum, quod melius, & æquius est indicari
debet: Cum possit vnius forsitan & deterius senten-
tia, & multos & maiores aliqua in parte superare.
Addit tamen Palao, regulariter loquendo, eam sen-
tentiam probabiliorem iudicandam esse, quæ à plu-
ribus defenditur, & à doctioribus. Palao sequen-
tur recentiores, qui addunt opinionis probabilita-
tem non crescere ex multitudine Doctorum, qui il-
lius fundamenta non discusserunt; sed bona prio-
rum fide eam sequuntur, ut sæpe accidit, teste Azor
cap. 16. *quest. 1.* Valq. *disp. 62. num. 13.* Thom.
Sanch. in *sum. lib. 1. cap. 9. num. 9.* Villal. *tract. 1.*
diff. 4. num. 16. & Ioan. Sanch. *disp. 29. n. 7.*

Propositio 1.

Ea opinio magis probabilis censeri debet, quæ 29
grauiori nititur fundamento; siue illud sit intrin-
secum, siue extrinsecum, siue conflatum ex vtroque.

Quoniam probabilis opinio est, quæ habet fun-
damentum graue iuxta definitionem: ergo probabi-
lior erit, quæ grauius fundamentum habet. Funda-
menta autem probabiliter opinandi non solum ex
intrinsecis opinantis principiis, sed etiam ex aucto-
ritate doctorum extrinseca desumitur, ut constat ex
dictis *q. præced.* & fatentur omnes. Vnde non solum
intrinseca, sed etiam extrinseca fundamenta debent
attendi ad pensandam probabilitatem cuiusque
opinionis.

N 4

Hinc